

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αρ. Πρωτ. 991/26.2.2019

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**Α Π Ο Φ Α Σ Η
170/2018**

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 13.6.2017 και ώρα 10:00 προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Αθανάσιο Κουτρομάνο, πρόεδρο, Ξενοφώντα Μορώνη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη Δήμητρα Παπαδοπούλου, Ευαγγελία Μήτρου, Καλλιόπη Διαμαντάκου, Νικόλαο Κιάο, Βασίλειο Καραποστόλη, Γεώργιο Πλειό και Γεώργιο Σαρειδάκη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ιδιωτικό ραδιοφωνικό σταθμό με διακριτικό τίτλο «REAL FM», ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΑΕ», βάσει των με αριθ. πρωτοκόλλου 1465/7.3.2016, 1577, 1578 και 1579/15.3.2016, 1605/17.3.2016 καταγγελιών, οι οποίες αφορούσαν η μεν πρώτη τη μετάδοση του δελτίου ειδήσεων της 4.3.2016 στις 14.40, η δεύτερη, τρίτη και τέταρτη τη μετάδοση της εκπομπής του Κ. Χαρδαβέλλα την 12 και 13.3.2016 μεταξύ 12.00 και 14.00 και η τελευταία τη μετάδοση του προγράμματος της 16.3.2016 μεταξύ 10.00 και 12.30. Οι καταγγελίες έκαναν λόγο για διασπορά ψευδών ειδήσεων και για παραβίαση αντιρατσιστικής νομοθεσίας.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 179/4.4.2016, ο οποίος χρεώθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ροδόπη Μπιλιαρδή και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθ. πρωτ. 304/20.4.2016 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Στη συνέχεια, η Ειδική Επιστήμων υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθ. πρωτ. 753/5.10.2016 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας, παρέστη ο πληρεξούσιος δικηγόρος της, Δημοσθένης Κορδελλίδης. Ερωτηθείς από τον Πρόεδρο, ο πληρεξούσιος δικηγόρος απάντησε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς του. Η υπόθεση συζητήθηκε και ζητήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να του παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 21.6.2017 και ώρας 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 3302/19.6.2017 υπόμνημα.

Την 11.12.2018 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τα αυτά ως άνω (παρόντα κατά τη συζήτηση) μέλη, πλην των: Β. Καραποστόλη, Ε. Μήτρου και Γ. Σαρειδάκη (οι οποίοι απουσίαζαν και είχαν κληθεί). Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και άκουσε την ειδική επιστήμονα – νομικό Ο. Γαρουφαλιά, που είχε ορισθεί, από τον Πρόεδρο, εισηγήτρια:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως.
2. Το άρθρο 5 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο το δυνατόν πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό».
3. Η ελευθερία της έκφρασης θεσπίζεται στο άρθρο 5Α παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας,

καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων».

4. Ειδικά όσον αφορά στον τύπο στο άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος προβλέπει ότι «καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους» και στο άρθρο 14 παρ. 2 εδ. α του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι «ο τύπος είναι ελεύθερος».

5. Στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ που κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 2329/1953 και στη συνέχεια με το Ν.Δ. 53/1974, ορίζεται: «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων» (άρθρο 10 παρ. 1 εδ. α). Στο άρθρο 10 παρ. 2 της ΕΣΔΑ ορίζεται: «Η άσκηση των ελευθεριών τούτων συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας, δύναται να υπαχθεί εις ορισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την ..... προστασία της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων ..... ».

6. Όσον αφορά στη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία η δημοσιογραφική ελευθερία θεσπίζεται στο άρθρο 2 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003, το οποίο ορίζει: «Ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχει το δικαίωμα, να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης».

7. Η αρχή της ισότητας και η απαγόρευση των διακρίσεων θεσπίζεται στις εξής διατάξεις: ι) στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», ιι) στο άρθρο 5 παρ. 2 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι «όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων», ιιι) στο άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 1532/1985, το οποίο προβλέπει ότι «όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα», ιιιι) στο άρθρο 14 της ΕΣΔΑ που κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν.

2329/1953 και στη συνέχεια με το Ν.Δ. 53/1974, το οποίο προβλέπει ότι «η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως», ν) στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν.Δ. 494/1970, με το οποίο κυρώθηκε η Διεθνής Σύμβαση της 7.3.1966 περί καταργήσεως πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, το οποίο προβλέπει ότι «εν τη παρούσει Συμβάσει ο όρος φυλετική διάκρισις υπονοεί πάσαν διάκρισιν, εξαίρεσιν, παρεμπόδισιν ή προτίμησιν βασιζομένην επί της φυλής, του χρώματος, της καταγωγής ή της εθνικής ή εθνολογικής προελεύσεως με τον σκοπόν ή αποτέλεσμα εκμηδενίσεως ή διακινδυνεύσεως της αναγνωρίσεως, απολαύσεως ή ασκήσεως υπό όρους ισότητος, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, εις τον πολιτικόν, οικονομικόν, κοινωνικόν, μορφωτικόν ή οιονδήποτε άλλον τομέα του δημοσίου βίου», νι) στο άρθρο 2 παρ. 1 του Ν.Δ. 494/1970, το οποίο προβλέπει ότι «Τα Κράτη – Μέλη καταδικάζουσι την φυλετικήν διάκρισιν και αναλαμβάνουσι την υποχρέωσιν όπως ακολουθήσωσι, δια παντός καταλλήλου μέσου και άνευ χρονοτριβής, πολιτικήν τείνουσαν εις την εξάλειψιν πάσης μορφής φυλετικής διακρίσεως», νι) στο άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 3304/2005, το οποίο θεσπίζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης και προβλέπει ότι «απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1», ενώ στο άρθρο 2 προβλέπεται ότι «ως διάκριση νοείται και η παρενόχληση, η οποία εκδηλώνεται με ανεπιθύμητη συμπεριφορά που σχετίζεται με έναν από τους λόγους του άρθρου 1 και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» και στο άρθρο 3 του Ν. 3304/2005 που αναφέρεται στην έννοια των διακρίσεων και προβλέπει ότι «προκειμένου για διακρίσεις ένεκα φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής: α) συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση και β) συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή

δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία».

8. Ειδικότερα, όσον αφορά στη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία η απαγόρευση διακρίσεων κατά την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων θεσπίζεται στις εξής διατάξεις: ι) στο άρθρο 4 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003, το οποίο προβλέπει ότι «δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή σεξιστικών μηνυμάτων και χαρακτηρισμών, καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να θίγονται εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή ανίσχυρες πληθυσμιακές ομάδες» και ιι) στο άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α του Π.Δ. 109/2010 (που εφαρμόζεται και στο ραδιόφωνο σύμφωνα με τις ΣτΕ 4547 και 4548/2014), το οποίο προβλέπει ότι «οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε οι παρεχόμενες από αυτούς υπηρεσίες να μην προκαλούν μίσος λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, πεποιθήσεων, εθνικότητας, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού».

9. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ ελέγχει την τήρηση των όρων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει τις από το άρθρο 3 παρ. 3 του Ν. 1866/1989 προβλεπόμενες κυρώσεις.

II. Πραγματικό Μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος από τη Διαδικτυακή Πλατφόρμα Παρακολούθησης και Αναζήτησης Ραδιοτηλεοπτικού Προγράμματος του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και τους ισχυρισμούς της εγκαλούμενης (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής:

ι) Δελτίο ειδήσεων της 4.3.2016 στις 14.40

Παρουσιάστηκε ως θέμα η εισροή προσφύγων στην Ελλάδα και ειδικότερα η προσωρινή διαμονή τους στην Ειδομένη και στην Αθήνα, στην πλατεία Βικτωρίας και οι κίνδυνοι που εγκυμονούσαν για τους ίδιους τους πρόσφυγες, αλλά και για τους Έλληνες. Ο παρουσιαστής του δελτίου ειδήσεων ανέφερε τα εξής:

- «Εάν στην πλατεία Βικτωρίας που είναι «υγειονομική βόμβα» αρχίσουν σε λίγο οι αρρώστιες γύρω-γύρω να κάνουνε βόλτα στην Αθήνα».
- «Χρειαζόμαστε τους ικανότερους για τη δημιουργία ενός εθνικού συντονιστικού κέντρου για όλους, όσους μείνουν, οι οποίοι πρέπει να ζουν με ανθρώπινες συνθήκες και με κανόνες υγιεινής».

ι) Εκπομπή κ. Χαρδαβέλλα την 12.3.2016 μεταξύ 12.00 και 14.00

Παρουσιάστηκε ως θέμα η εισροή προσφύγων στην Ελλάδα και η παραμονή τους στην Ειδομένη και αναφέρθηκαν τα εξής σχόλια από τον παρουσιαστή της εκπομπής:

- «Τελικά μας έκαναν ή εμείς καταφέραμε να μας κάνουν κάλαθο αχρήστων αντικείμενων για την Ευρώπη. Γιατί δυστυχώς έτσι βλέπουν όλοι πλέον στην Ευρωπαϊκή Ένωση τους πρόσφυγες, άχρηστα αντικείμενα και ίσως επικίνδυνα αντικείμενα».
- «Η Ελλάδα υπάρχει μόνο για να δέχεται τοξικά λύματα και απόβλητα, όπως βλέπουν τουλάχιστον οι Ευρωπαίοι τους πρόσφυγες».
- «Υπάρχουν φόβοι για δραματικές εξελίξεις σε ό,τι αφορά ακόμα και τη ζωή ορισμένων ανθρώπων».
- «Υπάρχει και κίνδυνος επιδημιών προφανώς».

ιι) Εκπομπή κ. Χαρδαβέλλα την 13.3.2016 μεταξύ 12.00 και 14.00

Ο παρουσιαστής ασχολήθηκε με το ζήτημα των προσφύγων στην Ειδομένη και προέβη στα εξής σχόλια:

- «Η Ειδομένη είναι πλέον κρανίου τόπος, ακούμε για επιδημίες, ηπατίτιδες και λοιπά».

Επίσης, μετέφερε μήνυμα ενός ακροατή, ο οποίος δήλωνε ότι: «Στο Ελληνικό η μπόχα πάει σύννεφο από την παραμονή των τεσσάρων χιλιάδων προσφύγων εκεί ..... γεμίσαμε ακαθαρσίες, θα πέσει πολύ ξύλο με θύματα, να το δεις γιατί αυτοί κοντεύουν να μπουκ και στα σπίτια μας. Σε κανα δυο μήνες θα γίνει γκέτο».

III. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω η Ολομέλεια ομόφωνα έκρινε ότι δεν στοιχειοθετούνται οι παραβάσεις που αποδίδονται στον ραδιοφωνικό σταθμό, διότι οι απόψεις των δημοσιογράφων του σταθμού διατυπώθηκαν στο πλαίσιο άσκησης της ελευθερίας έκφρασης που τους αναγνωρίζεται, χωρίς να μεταδοθούν ρατσιστικά ή ξενοφοβικά μηνύματα. Επομένως, πρέπει η εγκαλούμενη εταιρεία να απαλλαγεί των σχετικών κατηγοριών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΕΣΡ

Απαλλάσσει ομόφωνα την εγκαλουμένη των κατηγοριών της μη τήρησης της υποχρέωσης ακριβούς και αληθούς μετάδοσης γεγονότων και της απαγόρευσης δυσμενών διακρίσεων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 11^η Δεκεμβρίου 2018. Δημοσιεύτηκε κατά την 14^η Μαρτίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΜΑΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ